

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. || Lvdovici || De Ponte Vallis-||Oletani, È Societate ||
Jesv Theologi.|| De || Christiani hominis || Perfectione In
Qvo-||libet eius Vitæ genere.|| Tomi Qvatvor.||**

Quorum argumenta ex S. Rvth Historia præcipué desumpta

Puente, Luis de la

Coloniæ Agrippinæ, 1625

Cap. VIII. Dei Prouidentia in distribuendis corporis Dotibus, Familiarum;
Nationum aliarumq[ue] sortium varietatibus: & omnes debere sua sorte
contentòs esse.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39637

CAPVT VIII.

DEI PROVIDENTIA IN DISTRIBVENDIS
corporis dotibus, familiarum, Nationum aliarumq, sor-
tium varietatibus: & omnes debere sua
sorte contentos esse.

QVEMADMODVM Providentia diuina elucet in Statuum & Officiorum Reipubl. Christianæ, & propensionum ac talentorum ad ea distributione: ita eminet valde in distributione variorum donorum, & bonorum naturalium & supernaturalium, quæ ad eorundem Statuum & Officiorum electionem, aut ad vitam in eis perfectius ducendam, disponunt.

Quinque
bona

Hæc bona ad quinque magis præcipua genera possunt reuocari: quædam enim sunt tanquam dotes ipsius corporis ab eius natiuitate, qualis est sanitas, pulchritudo, fortitudo: alia sunt externa bona ex hereditate habita, qualis est Nobilitas; aut propria industria comparata, quales sunt diuitiæ: alia pertinent ad perfectionem intellectus, quale est bonum ingenium, & scientiæ: quarto loco sunt gratiæ, quas gratis datas appellant, in gratiam totius Reip. Christianæ & vtilitatē ipso rû fidelium: vltimo loco sunt virtutes ad varia exercitia, quæ inter multos distribuuntur, ad ipsorum recipientium perfectionem. In quinque horum talentorum ad eod diuersorum distributione valde admirabile se prodit diuina prouidentia, à qua tanquã à sua origine proueniunt, vt clarius apparet in duobus primis, de quibus Sapiens: a bona, & mala: vita, & mors, paupertas, & bonitas à Deo sunt, b in cuius manibus dicit Dauid, esse sortes nostras: & ipse distribuit animæ & corporis bona, & quæ fortunæ appellantur; & mala miseriæ & pænæ, quæ absq; culpa eueniunt: cuiq; enim dat, quod vult, iuxta consilium ac decretum infinitæ suæ sapientiæ. c Ego (ait per Isaiam) Dominus & non est alter, formans lucem, & creans tenebras, faciens pacem, & creans malum. Nec vacat mysterio, quod vtatur vocabulo creandi cum ait: creans tenebras aduersitatum, & mala quæ non sunt culpæ: vt intelligamus, quod licet ipse sæpè ralia mittat in pænã peccatorum non raro tamen illa creat ex nihilo, & mittit, etiam si ex parte iustorum nihil præcesserit, cur ea sint promeriti: eod enim tendit, vt per ea purificet iustos, reddatque sanctiores: sicut etiam mittit lucem prosperitatum, pacemque temporalis serenitatis aliquando propter merita, aliquando sine illis: incipiens exequi consilium ac decretum suum in suis electis, ab ipsa natiuitate, qui ex hac eius prouidentia aut sani nascuntur, aut infirmi; & in Statu vili, aut Nobili; in patetate, & subiecti-
one, aut in opulentia, & dominio: idque totum à parentibus hereditate ac-

a Eccl. 11. 14
b Ps. 30. 16

c Isai. 45. 5

Deus creat
bonum &
malum.

d Rom. 9.
11.

e Gen. 48. 14

Deus regit
fortes.

Corporis bo-
na solus di-
str. b. u. i. t
Deus.

cipiunt: quemadmodum dixit Apostolus, mentionem faciens electionis Iacob, ut in paterna domo ius primogeniti haberet, reiecto Esau, natu maiori. *Cum nondum (inquit) nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali: non ex operibus, sed ex vocante dictum est ei: quia maior seruiet minori.* Et idem Patriarcha Iacob, cum esset senex, velletque benedicere filiis Ioseph; haberet verò Manasse, qui erat maior natus, ad dextram; Ephraim verò ad sinistram, *extendens manum dextram, posuit super caput Ephraim minoris fratris: sinistram autem super caput Manasse, commutans manus.* idque spiritu diuino, prophetans, illum futurum maiorem: ut intelligamus, non casu aliquo euenire; sed æterna Dei dispositione distribui temporales huiusmodi sortes. ita ut huic seruiendi, alteri dominandi fors contingat: vnus manum dextram habeat in hoc mundo, alter sinistram: vnus succedat in hæreditate & diuitijs paternis, alter eisdem careat. Et quamvis in hominum potestate sit benè aut malè huiusmodi sortibus uti, quæ propterea vtrique sunt communes: mens tamen & finis Dei nostri in hac distributione non est, nisi ut omnes benè eis vtantur ad æternam vitam consequendam, quam re ipsa electi per has vias, etsi aded diuersas consequentur.

§. I. De bonis & dotibus corporis.

INCIPIAMVS igitur à bonis & dotibus corporis, de quibus dubium non est, quin Deus Dominus noster particulari sua prouidentia ea ita distribuat, ut quædam corpora sancta sint, beneque constituta, aut infirma, & valetudinaria; fortia & robusta, aut imbecilla & valdè debilia; pulchra & elegantia, aut turpia; integra in omnibus suis partibus, aut in aliquo mutila & manca; bonæ aut malæ constitutionis: vt sanguineæ, aut melancholica, phlegmaticæ, aut colerica, cum voce clara, aut rauca; bono aut malo auditu; perspicacibus, aut obtusis oculis; aut mille alijs in bonum, aut malum, differentijs: ex quibus variæ solent prouenire inclinationes, quæ sequuntur ipsius corporis varias constitutiones ac dispositiones; & variæ diuersorum Statuum & Officiorum electiones, propter aptitudinem aut ineptitudinem ipsorum corporum, quæ animæ sunt instrumenta ad eorum actus exercendos: quemadmodum apparet manifestè in aliquibus morbis, quibus homines redduntur incapaces aliquorum Statuum & Officiorum: aut efficiunt, ut electiones, quæ non sunt rerum perpetuarum, mutantur. Quæ omnia non casu aliquo eueniunt in mundo, nec voluntate parentum filios generantium; sed consilio & voluntate supremi gubernatoris, qui animam creat; & corpus format cum ea dispositione, quam ipse vult; & quæ apta sit ad finem, quem in bonum electorum suorum intendit. Et hoc sufficere deberet, ut omnes contenti & pacati essent forte ab ipso illis oblata. Non enim sine causa, an-

tequam

tequam ipse Dominus diceret *formans lucem & creans tenebras*: primum sit, ego Dominus, & non est aliter: ut intelligeremus, satis nobis esse debere, quod ipse sit Deus, & vniuersalis omnium Dominus, ut veneremur quidquid ipse facit; & sortem acceptemus, quam in rebus corporalibus nobis distribuit. Ut fufius actum est, dum egimus de infirmitatibus: nam rationes ibi allatae valent etiam ad nos consolandos in quacunque sorte, quae nobis contigerit, pulchritudinis, aut deformitatis; paruitatis, aut magnitudinis corporis: ita ut omnia Domini ipsi attribuamus, qui ita singulorum cubitos metitur, ut, quemadmodum ipse Saluator dixit, nullus possit adducere ad staturam suam cubitum unum: & in paruo corpore potest ponere magnum cor, & sanctitatem maiorem: & nihili facit proceritatem: quia alios habet oculos quam nos, quemadmodum significauit ipse Propheeta Samueli, cum in eius conspectu venisset Eliab filius natu maior Isai: existimanti enim eum esse, quem Deus in Regem Israel loco Saulis elegerat: *ne respicias* (inquit) *visum eius, nec altitudinem staturae eius: quoniam abiectum, nec iuxta intuitum hominum ego iudico: homo enim videt ea quae patent: Dominus autem intuetur cor*: quasi dixerit, ne de eius proceritate & pulchritudine, iudices, sicut homines, ex ijs, quae habet in corpore; sed ex magnitudine & pulchritudine, quae in anima lateret. Recordare, quod elegerim Saulem in Regem *e qui erat altior vniuerso, ab humero & sursum*: nunc vero adeo se extulit, ut contempserit mandata mea. Alia igitur via electionem faciamus, & eligamus Dauidem natu, & Statura minorem: hic enim placebit mihi, eritque in meis oculis magnus.

NON NEGATUR, donum Dei esse, *venerandam externam praesentiam*; siquidem idem ipse Dominus minatus est ciuitati Hierusalem, quod in penam peccati eius auferre valleret ex ea *d honorabilem vultu*. Sed, quonia homines ex huiusmodi externa specie facile euanescent, solet Deus eam auferre suis electis, ut in humilitate securiores viuant: propterea enim dixit Apostolus: *elegisse Dominum in Apostolos e ignobiles & contemptibiles huius mundi: ut non gloriatur omnis caro in conspectu eius*, si homines praestantiam & excellentiam suorum operum tribuerent naturalibus dotibus, quas in se viderent. Si tristitia te inuadat, quod videas te paruulum ac deformem, respondeas: *Deus fecit me, & non ipse me feci*: quod si ego me ipsum facturum fuisset, sciens, quae Deus nouit, non aliter me fecissem, quam ipse fecerit: de eius enim misericordia ita spero, quod talem me fecerit in corpore, qualem esse expediebat ad bonum animae. Adde & illud sponsae: *gnolite me considerare, quia discolorata sum; quia decolorauit me Sol*. quasi diceret, non tanti facio quod in corpore sum nigra, aut deformis: quia Sol iustitiae albedinem & pulchritudinem corporis mihi abstulit, ut comunicaret Spiritus: ne forte haec mihi defuisset,

si ha-

Omnia Dei
nata re-
guntur.

Tomo 1.
Tract. 5.

a Matt. 6. 27

Deus paruos
eligit.
b 1. Re. 16. 6.

c 1. Re. 10. 23

Vultus de-
coru.
d Isai. 3. 3.

e 1. Cor. 1. 28.
Solatium
deformiu.

1.
f Psal. 99. 3.

2.
g Cant. 1. 7.

si habuiffem alteram. Præfero enim pulchram animam in corpore turpi,
 eleganti corpori cum anima deformi. Pulcherrimus erat h *Absolon* in cor-
 pore: sed hæc pulchritudo in tantam eum superbiam & insolentiam præci-
 pitauit, vt pendens ex quercu vitam finiret. Pulcherrima erat *Sezabel*, sed mo-
 ribus adeo turpibus, vt propter illos pulcherrimum eius corpus i comederint
 canes. Attende, quod Sathanas ex ipsa pulchritudine laqueum faciat ad ve-
 hementer tentandos iustos ea præditos. Propter eam enim k *Iosephum* ag-
 gressa est, *Domina* eius, Et l *Susannam* duo illi senes. Et quamuis hi sancti in eo
 conflictu victi non fuerint: præuidit fortè Deus, te superandum: ac propte-
 reà hanc tibi abstulit occasionem impingendi. Præstat castitatem & animæ
 pulchritudinem, & æternam elegantiam, qua frueris in gloria, tantam serua-
 re, quàm ob temporalem pulchritudinem periculo eam exponere: quæ (vt
 Sapiens ait) m *fallax* est & *vana*: quia infirmitate obscuratur, tempore mar-
 cescit, morte denique perit omninò, & conuertitur in horrendam scedita-
 tem. Erige etiam oculos ad Iesum Christum Dominum nostrum, qui fuit n
 speciosus præ *Filiis hominum*: sed elegantem illam speciem ita contempsit, vt in
 hora suæ passionis in extremam conuerterit deformitatem. de quo *Isaias*
 ait: o nō erat species ei, neque decor, nec aspectus: vnde nec reputauimus eum. Quod
 si quis ex eo consolationem hauriat quod sua pulchritudine similis sit Chri-
 sto specioso: etiam se potest consolari, qui deformis est: quia Christo est si-
 milis etiam deformi. Vtramque enim speciem assumpsit Saluator, vt &
 speciosi, & turpes consolationem in eo inuenirent. Cogita etiam incredibi-
 lem pulchritudinem, quæ glorificato corpori dabitur, quatuor illis gloriæ
 dotibus, quibus illud inductur. Hac enim cogitatione & memoria, nec pul-
 chritudinem tuam curabis, quæ eius comparatione est deformitas, nec pro-
 pter deformitatem tristaberis, quæ in tantam pulchritudinem conuertetur,
 si animæ speciem illi coniunxeris. Denique illam formam & speciem ma-
 gni facere debes, tibi que eam procurare, quæ non est bonis & improbis cō-
 munis, sed propriâ iustorum: propter quam Deo ipsi eiusque Angelis pla-
 cebis: quam & procurare & obtinere in tua est potestate, cum auxilio diui-
 no; nullsque eam tibi auferre poterit, nisi tu eam velis obfuscare. Solam eti-
 am illâ sceditatem horrere debes, quam admittere in tua est potestate: te que
 carbonibus nigriorem & ipso dæmone turpiorem redder. Quod si velles e-
 legantiæ tuæ rotam dissoluere: aspice quemadmodum pavo tuos pedes, cō-
 siderans prauos tuos affectus, & peiores gressus, quorū finis mors est ama-
 ra: & tunc dicere poteris cū Noëmi: p nolite me vocare pulchram: sed amaram:
 quia amaritudine repleuit me Dominus: considera acerbum finem, & terminū
 huius pulchritudinis; amaritudinem culparum & peccatorum, ad quas illa tē-
 dit; & quam Saluator tuus in cruce tolerauit, vt ab eis te liberaret.

Hæc summa est rationum, quibus innitatur consolatio tua de sorte, quæ tibi, quoad corpus contigerit: & propter easdem accipies libenti animo quidquid ex ea sorte necessariò te sequetur. Nam, si Deus te cæcum fecit: etiam voluit, ne *Sacerdotis* dignitatem haberes; & reliqua, quæ ex cæcitate necessariò sequuntur. Et, si raucam dedit vocem, voluit te non esse *concionatorem*, siquidem & vocem & pectus abstulit, quæ ad id muneris erant necessaria. Et, si te voluisset eo Officio fungi, non te priuasset instrumentis ad illud necessarijs. Hoc nomine excusabat se *S. Bernardinus*, cum vrgeretur ad concionandum: donec dedit illi Deus vocem clariorem; quo signo ostendit, se illum ad concionandi munus destinare, cui vocem addidit, quæ prius illi deerat.

§. 2. *Vnde bonorum temporalium sortes commenduntur.*

INTER sortes bonorum temporalium valdè eminent varietas nationum, linguarum, & generis, quæ inter homines inuenitur, cuius prima origo est consilium, ac dispositio prouidentia diuinæ, quæ mandatur executioni per natiuitatem ac descendentiã à parentibus ad filios. Quod vt melius intelligatur, præmittendum est: quod cum omnes descendentes à Noë, & tribus eius filijs, qui erant innumeri, æssent labi vnius, & sermonum eorundem: quia eodem tono modoque proferendi loquebantur, seseque mutuo intelligebant: Deus Dominus noster singulari sua & prodigiola prouidentia confudit linguam eorum, dans vniciq; familiae ex præcipuis (quæ iuxta aliquorum Doctorum fuerunt *septuaginta dua*) specialem linguam & sermonem, ita vt reliquarum sermonem non intelligeret: quare coacti fuerunt ab inuicem in diuersas regiones ac prouincias se separare: à quibus orta sunt variæ nationes; quæ sunt in mundo. A quo tempore non sine eiusdem prouidentia diuinæ consilio (quod supra insinuauimus) multiplicatae sunt, in quibus aliae alias excelluerunt, eò quòd essent potentiores, ditiores, aut prudentiores & sapientiores, & meliorem habuissent gubernationem. Propter quas causas plures sunt æstimatæ & habitæ in mundo. Et propter eandem causam vnaquæque natio hæbet aliquas familias, & prosapias clariore, eò quòd radix & principium earum fuerint homines valde insignes. Et hæc ortum habuit imparitas in huiusmodi familijs, & specialia priuilegia, quæ habent. aliqui, vt ad quoddam genus dignitarum, & honorifica officia admittantur: à quibus alij quòd non sint eius Nobilitatis excluduntur.

Hoc cincto fundamento pro *Maiori*, quod nunc facit, ad nostrum propositum est, quòd lex Euangelica, & perfectio Christiana æqualiter se extendat ad omnes nationes, & familias totius mundi, quæ Fidem & Religionem

Bona temporalia conferri Deo.

Gen. 11. 1. 7

Lingua. 72.

Ido Pererium in Genesim disp. 6 Cap. 1. 3.

Nobilitatis origo.

b Act. 2. 5.

in Eccles. 1. 12.

omnes pa-

res.

c Act. 10. 30.

47.

d Rom. 2. 10.

e Gal. 3. 6.

f c. 6. 15.

g Gal. 3. 28.

h Colof. 3. 11.

i Eccles. 3. 2.

k Sopho. 3. 9.

l.

m Act. 10. 17.

n.

o.

p.

q.

r.

s.

t.

u.

v.

w.

x.

y.

z.

aa.

ab.

ac.

ad.

ae.

af.

ag.

ah.

ai.

aj.

ak.

al.

am.

an.

ao.

ap.

aq.

ar.

as.

at.

au.

av.

aw.

ax.

ay.

az.

ba.

bb.

bc.

bd.

be.

bf.

bg.

bh.

bi.

bj.

bk.

Christi suscipere velint. In cuius testimonium in Festo Pentecostes cum fuit promulgata, erant b in Hierusalem homines ex omni natione qua sub celo est: & Spiritus Sanctus, qui linguas diuiserat, eas coniunxit, omnesque in Apostolis collegit, vt cum omnibus colloqui possent, & omnibus nationibus legem & perfectionem Christianam in propria lingua promulgare. Et primum cum Spiritus sanctus sese gentibus communicauit, dixit Sanctus Petrus Apostolus: *cum veritate conperi*, quia non est personarum acceptor Deus: sed in omni gente, qui timent eum, & operatur iustitiam, acceptus est illi. Et idem confirmat Apostolus dicens: *d gloria & honor & pax omni operanti bonum*, siue Iudaeus siue graecus; quia *DEVS* non est personarum acceptor, & e in Christo Iesu nec circumcisio aliquid valet, nec praepitium; sed *fidus qua per dilectionem operatur*, & *nona creatura*, hoc est homo per baptismum renouatus in similitudine noui hominis Christi Iesu, quem induit: ita vt in hoc nulla sit differentia *g Iudaei, & Graeci; Barbari, & Scythae; serui, & liberi; masculi, & femina*: quia *h Christus est omnia in omnibus*, suppiens defectus nationum, familiarum, & linguarum hominum, vnitatem fidei & charitatis, qua omnes facit vnum, quod ad bona attinet animarum. In quibus, postquam sunt iustificatae, non est nisi vnica natio filiorum Dei, & iidem mores, verae scilicet virtutes: iuxta illud Ecclesiastici: *i filii sapientia Ecclesiae iustorum, & natio illorum obedientia & dilectio*. Ac proinde omnes eodem habitu induuntur, eodem scilicet Christo, vesteque gratiae & charitatis. Omnes eandem linguam loquuntur; quia easdem veritates credunt, & profitentur: iuxta promissionem Dei per Sophoniam Prophetam: *k reddam populo labium electum, vt innocens omnes in nomine Domini, & seruiant ei humero vno*: sentiendo scilicet, loquendo, & operando cum magna conformitate, quidquid ad ipsius obsequium pertinet.

HINC fit, vt omnes merito contenti esse debeant natione, & prosapia, quae illis contigit à diuina providentia: ita vt Nobilis non sese inaniter erigat propter nobilitatem; nec minus nobilis tristetur propter eius defectum: siquidem in CHRISTO IESU omnes possunt esse nobiles, & valde clari, iuxta illud Sancti Petri: *l vos estis genus electum regale Sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis*, sanguine agni amaculati redempti, vt transferamini in caelum inter Angelorum hierarchias cum summo honore & gloria, quam illi habent: in cuius signum ostendit DEVS Sancto Petro *m linteam quoddam magnum, in quo erant omnia quadrupedia, & serpentina terra, & volatilia caeli*: & cum facta esset vox ad eum: *Surge Petre, occide & manduca*: sciam receptum est *us siue linteam in caelum* cum omnibus illis bestiis: ad significandum, quod omnes mundi nationes, quae peccato morerentur, & ingrederentur

Ecclesiam per fidem & charitatem, etiam in æternam vitam essent ingrediti-
 re: ita ut neque nationis, neque generis vilitas, aut linguæ barbaries, aut ab-
 iecta personæ conditio eas retrahere, aut impedire possent. Et quamvis No-
 bilis propter nobilitatem aptior sit, ut ad dignitates & officia altiora in Ec-
 clesia, & Republ. Christiana admittatur: exiguum fructum inde habebit, si
 ob defectum virtutis à gloria repellatur; sicut etiam minus Nobilis non ma-
 gnam iacturam faciet, si excludatur ab huiusmodi officijs & dignitatibus in
 terra: si ob ipsius maiores virtutes pateat illi ad maiore in cælo gloriâ aditus.

SUPPOSITA autem diuinæ providentiæ dispositione, nec nobilis de-
 bet contemnere eum, qui talis non est; sed Deum laudare pro temporali
 hoc bono sibi immerenti concessio: & qui talis non est, non debet de sua tor-
 te tristari, nec invidere altiori, aut præstantiori: persuadens sibi, eam, quam
 habet, ipsi magis expedire ad obtinendam & conferuandam nobilitatem
 filiorum Dei: quam forte perdidisset, si nobilitatem habuisset filiorum
 huius sæculi. Ac propterea (ut S. Apostolus dixit) Christus non elegit in
 Apóstolos aliquos *nobiles*: quia optabat, eos in humilitate fundare sui Sta-
 tus sublimitatem. Et in propria sua generatione secundum carnem (ut S.
 Hieronymus perpendit) voluit esse etiam aliquas scæminas alienigenas &
 peccatrices; ut sic nobis spem faceret, quod ex quocunque sanguine orti,
 possimus per fidem & charitatem fieri viua ipsius membra. Non fuit *Ruth*
 ex nobili Israelitarum genere, sed Moabitibus; qui erant etiã detestandi: &
 nihilominus fuit posita in catalago *generationis* eius: quia abiecta natiuitas
 temporalis non nocet, quando ex natiuitate spiritali Fides elucet. Contra
 verò parum profuit Regi *Achab* alijsque magnis peccatoribus generis no-
 bilitas; & quoddam essent Messia progenitores, siquidem eam horrendis
 adeo sceleribus commacularunt. Vera (inquit S. Chryostomus) nobilitas
 est facere voluntatem Dei, & quid tibi confert sanguis illustris, si mores
 habeas alicuius infamis? aut quid nocet natum esse ex parentibus vilibus,
 si ornatus sis magnis virtutibus? *Cham* filius fuit Noë secundum carnem,
 at secundum animam factus est seruus, & maledictus Patris sui. Quid et-
 iam nocuit *Timotheo*, quoddam natus fuerit ex parente gentili, aut *Abra-
 hamo*, quod ex *Thare* idololatra? præstat ut tui parentes gloriën-
 tur, quod te habeant filium, quam tu, quod eos habeas parentes. Si
 esses turpis (dicit quidam) contentus ne esses dicendo, patrem tuum fuisse
 pulchrum? & si os tuum scæteret, diceres ne tuum genitorem suauissimum
 ex se odorem exhalasse? quod si te timidum quis compellaret: responde-
 res ne, auos tuos fuisse animosos, & magnos vicisse inimicos: ita igitur, ne
 contentus sis maiorum tuorum nobilitate, sed stude vitijs eam non de-

3.
 Nemo ali-
 um con-
 temnat.

1. Cor. 1. 26

Refertur in
 decret. D. 50
 c. Dominus.

Matt. 5.
 Nobilitas
 res est indif-
 ferens.

Hum. 4. in
 c. 12. Matth.
 & Hom. de
 nomi. Abra-
 ham. Tom. 1.

c c

c c

c c

c c

c c

c c

c c

c c

c c

c c

Li 3. de Con
sol.

o Isia.
Nobilitas
ad virtu-
tem cogit.

p Ioan. 8. 39.

q Mat. 1. 9.

Nobilitas
honoranda.

Nationum
varietas.

1.
Natiuitas.

fœdare. Si enim aliquid boni est in nobilitate, illud est, (vt ait Boetius) quod certa necessitate successores constringat, maiores suos æmulari; nec degenerare à virtute & excellentia, quam illi ipsis reliquerunt. Qua ratione vtebatur Isaias vt iustos sui populi excitaret dicens: o *Attendite ad petram, unde excisi estis; & ad cauernam laci, de qua præcisi estis. Attendite ad Abraham patrem vestrum, & ad Saram, qua peperit vos*: quasi illis diceret: siquidem estis filij aded nobilium & Sanctorum parentum, imitamini eorum vitam, obedientiam, & sanctitatem: nec in puncto ab ea degeneretis. Et hoc ipsum clariùs adhuc dixit Christus Dominus noster Iudæis, iactantibus se Patrem habere Abraham: p *si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite*: ne solum nomen iactetis, & nobile genus; sed date operam, vt vita vestra nobilitati vestra respondeat: alioquin parum vobis proderit quod radix sit sancta, si ramus est aridus & inutilis. Contra verò, q *Ne velitis* (inquit S. Ioannes Baptista) *dicere Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis quia potens est Deus de lapidibus suos suscipere filios Abrahæ; & facere, vt homines viles genere, illustres sint, & operibus nobiles*. Gloriamini vos esse filios operum vestrorum, quemadmodum fuit Abraham, & Patres vestri: & tunc licebit gloriari, quod sitis eorum filij. Non hæc mihi mens est, vt his rationibus velim disparitatem hanc inter nobiles, & eos qui tales non sunt, à Christiana Republ. remouere: siquidem (vt etiam est dictum) à diuina prouidentia consilio ita est constitutum: Et lex Euangelica non contradicit consilij auctoris nature: qui quemadmodum vult esse in Republica Reges, Gubernatores ac Dominos; ita voluit, esse Nobiles & præclaros viros, remunerans maiorum insignia facinora, non solum in ipsismet, sed etiam in descendens: vt in eis eorum memoria sit perpetua: & vt ipsimet Successores excitarentur, ad eandem similitudinem operum nobilitatem promouendam.

§. 3. *Regiones & loca habitationis magnam habere affinitatem cum varietate nationum.*

CUM varietate nationum magnam habent affinitatem regiones, & loca habitationis earum, qua eadem diuina prouidentia etiam distribuit, ac per aliquam ex quatuor vijs deducit.

PRIMA via est *Natiuitas*: constituit enim, vt aliqui homines inter Christianos, alij inter Ethnicos aut Hæreticos nascerentur: & qui inter Christianos, alij in locis frequentibus, ac politicis; vbi & floret doctrina, & magna sunt media & occasiones ad perfectionem, & vitam æternam consequendam; alij verò in syluis & pagis, omnibus his bonis destitutis.

PRÆTEREA aliquæ mutationes ad varia loca eueniunt, per captiuitatem, exilia, bella, fames, pestes, aut persecutiones, & varia alia infortunia: aliæ verò mutationes eueniunt à Regibus & Principibus, aut Prælati Ecclesiæ & Religionum, mittentibus suos subditos ad diuersas prouincias, ad varia officia & ministeria in earundem vtilitatem exercenda; aut ob alios sanctos fines: & alię denique veniunt à proprijs propensionibus, ac honestis hominum desiderijs, quibus mouentur ad huiusmodi mutationes: quemadmodum illi, qui ex sua patria exeunt occasione studiorum, militiæ, mercaturæ, & aliorum variorum negotiorum. Quocumque autem modo eueniant, dirigit prouidentia diuina ad effectus admirandos in bonum electorum: qui fiduciam suam in Deo reponentes, tradunt se sanctæ ipsius voluntati, & ordinationi: cui qui resistunt, contrariam tenentes viam, grauissima expectantur damna: quemadmodum fuse ostendemus varijs exemplis in Tractatu de Statu religioso: in quo magis splendet prouidentia diuina circa huiusmodi immutationes: & ibidē licebit sæcularibus videre partem, quæ circa huiusmodi mutationes ad ipsos spectat.

CAPVT IX.

DEI PROVIDENTIA IN DISTRIBVENDIS
*diuitijs & paupertate, eiusque per utrasq; consolatio
 & perfectio & ratio eam consequendi
 pro diuitibus & pauperibus.*

STVPENDÆ sunt diuinæ sapientiæ ac prouidentię consilia, non solum in distributione *diuitiarum & paupertatis* inter suos electos; sed multò adhuc ampliùs in eisdem ad eundem sanctitatis portum deducendis, per diuitias, & paupertatem; quæ sunt tamen inter se aded diuersæ, & in aliquibus effectibus valdè contrariæ. Nolo hæere in referendis secretis & arcanis Dei in hanc sortium distributione, siue illæ per *hereditatem* habeantur, siue propria *industria*: cum plurima sint de his in præcedentibus capitibus indicata, & experientia nos doceat: aliquos natos pauperes, etiamsi magnam adhibeant diligentiam, nunquam fieri diuites: quia Sapiens ait: *a opes faciunt sibi pennas quasi Aquilæ, & mira pernitate volant in calum*, ita fugiunt ab eis, consilijs illorum, tanquam sal in aqua, per vias de quibus ipsi minimè cogitant, dissolutis. Alijs exigua adhibita indu-

2.
Necessitate.3.
Missionæ.4.
Voluntate.

Omnia propter electos.

Per contraria ad eundem finem deducit Deus.

c. postum est exempli iacob & Laban.
a Prou. 23.5.